ละออง ศรีสุคนธ์

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ

นายละออง ศรีสุคนธ์

ณ เมรุวัดดงสัก อ. ท่ามะกา จ. กาญจนบุรี

วันอาทิตย์ที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๘

ธรรมานุโมทนา

คุณละออง ศรีสุคนธ์ บวชเรียนอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นสัทธิวิหาริกในเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ในสมัยที่ทรงครองวัดบวรนิเวศวิหารอยู่ จึงมีโอกาสได้รู้จัก ต่อมานายสิทธิโชคและนายสิทธิชัย ศรีสุคนธ์ ซึ่งเป็นบุตรได้มาพักเรียนในโรงเรียนวัดบวรนิเวศ จนถึงเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย และจนในปัจจุบัน รวมเป็นเวลานานปี จึงทำให้รู้จักคุณละอองเป็นอย่างดีโดยปริยาย คือโดยส่วนใหญ่ก็รู้จักจากอุปนิสัยความประพฤติปฏิบัติของบุตรทั้งสองของคุณละอองนั่นเอง

ความเป็นผู้อ่อนโยน มีสัมมาคารวะ ทำประโยชน์อย่างซื่อสัตย์สุจริต มีน้ำใจ ไม่เกี่ยงที่จะทำธุระทั้งปวงเพื่อผู้อื่นตามสติปัญญาความสามารถ คือเหตุให้เป็นที่สนิทใจนับถือหรือเอ็นดูของบรรดาผู้ใกล้ชิดและผู้รู้เห็นทั้งหลาย

คุณละอองเป็นผู้ทำประโยชน์ยิ่ง ประโยชน์หนึ่งที่คุณละอองทำไว้แก่ประเทศชาติเท่าที่ปรากฏตลอดมาและจะปรากฏอยู่ตลอดไป คือการเขียนหนังสือเรื่อง "เที่ยวเมืองไทย ๗๑ จังหวัด" ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นครั้งแรกที่มีหนังสือทำนองนี้ เป็นหนังสือที่แนะนำให้รู้จักเมืองไทยอย่างละเอียดลออ และน่าจะถูกต้องตามความเป็นจริงเพราะผู้เขียนได้ประสบพบเห็นมาด้วยตนเองอย่างนักศึกษาผู้มีความสนใจจริงและมีความรักชาติรักประเทศ ทั้งยังปรารถนาจะน้อมนำผู้อื่นให้เห็นความน่าอยู่น่าหวงแหนรักษาแผ่นดินแห่งประเทศไทยนี้อย่างยิ่งด้วย

การสิ้นชีวิตของคุณละออง ศรีสุคนธ์ จึงเป็นการสิ้นไปแต่นามรูป ชื่อเสียงคุณความดีมิได้สิ้น ผู้ปรารถนาความมีชื่อเสียงทั้งหลายจึงควรรักษาชื่อเสียงมิให้รู้ตาย แม้ว่าตัวจะต้องตายตามกฎธรรมดา ดังพุทธศาสนสุภาษิตว่า

ผลานมิว ปกฺกานํ ปาโต ปตนโต ภยํ
เอวํ ชาตาน มจฺจานํ นิจฺจํ มรณโต ภยํ

ภัยของสัตว์ผู้เกิดมาแล้ว ย่อมมีเพราะต้องตายแน่นอน ดุจภัยของผลไม้สุก ย่อมมีเพราะต้องหล่นฉะนั้น.

ญสส. พระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

วัดบวรนิเวศวิหาร
มีนาคม ๒๕๒๘

นายละออง ศรีสุคนธ์

ชาตะ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๕

มรณะ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๗

ประวัติ

นายละออง ศรีสุคนธ์ เป็นบุตรของนายใหญ่ นางเก็บ ศรีสุคนธ์ อาชีพทำนาเกลือ เกิดวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๕ ที่บ้านสาขลา ตำบลนาเกลือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันรวม ๔ คน นายละอองเป็นคนโตของบิดามารดาตามลำดับดังนี้

๑. นายละออง ศรีสุคนธ์
๒. นายระยอง ศรีสุคนธ์
๓. นางเทียบ อ่วมสะอาด
๔. นางกลับ ด้วงสำรวย

การศึกษา

โรงเรียนประชาบาลวัดสาขลา	
โรงเรียนมัธยมวัดบวรนิเวศ	
โรงเรียนฝึกหัดครูยุวชนทหาร	สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาทหาร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาหนังสือพิมพ์
กระทรวงสหกรณ์	สำเร็จประกาศนียบัตรพนักงานสหกรณ์ตรี

ตำแหน่งหน้าที่ราชการ

พ.ศ.	ตำแหน่ง
๒๔๘๓–๒๔๘๕	ครูยุวชนทหาร

๒๔๘๖–๒๔๘๘	ผู้ช่วยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ยุวชนทหาร
๒๔๘๙–๒๔๙๕	พนักงานตรวจบัญชีตรี
๒๔๙๖–๒๕๐๔	ประจำแผนกและผู้จัดการวารสารการสหกรณ์
๒๕๐๕–๒๕๐๖	หัวหน้าหน่วยอบรมเคลื่อนที่และเผยแพร่การสหกรณ์
๒๕๐๗–๒๕๐๙	ผู้ช่วยผู้ตรวจราชการกระทรวง ชั้น ๑
๒๕๑๐–๒๕๑๑	สหกรณ์อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
๒๕๑๒–๒๕๑๕	สหกรณ์อำเภอยโสธร จังหวัดอุบลราชธานี
๒๕๑๕–๒๕๑๗	พนักงานสหกรณ์โทประจำจังหวัด จังหวัดยโสธร
๒๕๑๗–๒๕๑๘	สหกรณ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
๑๗ มี.ค. ๒๕๑๘ – ๓๑ พ.ค. ๒๕๑๘	หัวหน้าสายจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร
๑๖ มิ.ย. ๒๕๑๘ – ๑๖ ก.ย. ๒๕๑๘	หัวหน้าสายจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง
๒๕๑๘–๒๕๑๙	สหกรณ์อำเภอเขตหนองจอก

	จังหวัดกรุงเทพฯ
๒๕๑๙—๒๕๒๐	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ๔ จังหวัดชัยนาท
๒๕๒๐—๒๕๒๒	สหกรณ์อำเภอสรรยา จังหวัดชัยนาท
๒๕๒๒—๒๕๒๔	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ๕ ผู้ช่วยสหกรณ์จังหวัดอุทัยธานี

ได้ลาออกจากราชการในวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

พ.ศ. ๒๔๗๖	เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๔๘๖	เหรียญช่วยราชการภายใน
พ.ศ. ๒๔๙๗	เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
พ.ศ. ๒๕๐๘	เหรียญจักรพรรดิมาลา
พ.ศ. ๒๕๑๑	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
พ.ศ. ๒๕๑๓	จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย
พ.ศ. ๒๕๒๒	ตริตาภรณ์มงกุฎไทย

การอุปสมบท

อุปสมบท เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูพุทธมนต์ปรีชา และพระครูวินัยธร เป็นกรรมวาจาจารย์ อุปสมบทประจำพรรษา ๑ พรรษา

การประพันธ์

พ.ศ. ๒๔๙๗ เขียนหนังสือเที่ยวเมืองไทย ๗๑ จังหวัด ปัจจุบันพิมพ์ครั้งที่ ๗

พ.ศ. ๒๔๙๙ เขียนหนังสือชีวประวัติบุคคลตัวอย่างของไทย ปัจจุบันพิมพ์ครั้งที่ ๕

พ.ศ. ๒๕๐๐ เขียนหนังสือไปปีนัง–มาลายู ปัจจุบันพิมพ์ครั้งที่ ๒

พ.ศ. ๒๕๐๒ เขียนหนังสือเรื่องที่น่ารู้ ปัจจุบันพิมพ์ครั้งที่ ๓

พ.ศ. ๒๕๑๑ เขียนหนังสือพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์และพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

พ.ศ. ๒๕๑๖ เขียนหนังสือสามเมือง

พ.ศ. ๒๕๒๗ เขียนหนังสือเที่ยวเมืองจีน เสร็จเรียบร้อยแล้วแต่ยังไม่ได้พิมพ์

พ.ศ. ๒๕๒๗ กำลังปรับปรุงหนังสือเที่ยวเมืองไทย ๗๓ จังหวัด

และได้เขียนบทความให้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นประจำในรายการ "เมืองไทยของเรา" "สารคดี ๕ นาที" และ "รมณียนิยาย"

การสาธารณประโยชน์ การสาธารณกุศลและสังคม

เป็นอุปนายกนิยมไพรสมาคม สาขากาญจนบุรี
เป็นกรรมการสมาคมศิษย์เก่าบวรนิเวศ

เป็นอุปนายกยุวพุทธิกสมาคมยโสธร จังหวัดอุบลราชธานี

เป็นกรรมการยุวพุทธิกสมาคมราชบุรี

เป็นกรรมการพุทธสมาคมจังหวัดอุทัยธานี

เป็นกรรมการยุวพุทธิกสมาคมท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

การสมรสและครอบครัว

พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้ทำการสมรสกับนางสาวสุพิศ ฝาเงิน บุตรีของนายกู้ นางฟัก ฝาเงิน ปัจจุบันบ้านอยู่ที่ เลขที่ ๗๒/๑ สวนพิบูลปัญญา ตำบลพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีบุตรและธิดาด้วยกัน ๔ คน คือ

๑. นางสาวลออพิศ ศรีสุคนธ์

การศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต ปัจจุบันเป็นอาจารย์โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์

๒. นายสิทธิโชค ศรีสุคนธ์

การศึกษา นิติศาสตรบัณฑิต

๓. นางสาวอัปสร ศรีสุคนธ์

การศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปัจจุบันทำงานอยู่ฝ่ายบุคคล บริษัทสยามกลการ

๔. นายสิทธิชัย ศรีสุคนธ์

กำลังศึกษาอยู่คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ วิทยาเขตลาดกระบัง

ป่วยจนถึงแก่กรรม

ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๓ ได้เดินการกุศลที่จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นจังหวัดสุดท้ายในชีวิตราชการ หลังจากนั้นก็ป่วย ได้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถี ๑ วัน แพทย์ที่โรงพยาบาลราชวิถีแนะนำให้ไปรับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลประสาท แพทย์ที่โรงพยาบาลประสาทตรวจวินิจฉัยว่าเป็นโรคไวรัสขึ้นสมอง รับการรักษาอยู่ที่โรงพยาบาลประสาทประมาณ ๔ เดือน แพทย์ก็อนุญาตให้กลับบ้านได้ จึงได้กลับไปพักผ่อนที่บ้านกาญจนบุรี และได้ไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลประสาทเป็นประจำทุกเดือน

มาตอนปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๗ รู้สึกมีอาการไม่สบายมากขึ้น จึงได้เข้ารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลพญาไท กรุงเทพฯ แพทย์ให้อยู่รับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลเป็นเวลา ๓ วันก็อนุญาตให้กลับบ้านได้ และกลับมาอยู่บ้านได้ ๒ วันก็ถึงแก่กรรมด้วยอาการสงบ ที่บ้านสวนพิบูลปัญญา จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๙ นาฬิกาเศษ

แด่ ละออง น้องรัก

ละอองกับผมนี้เปรียบประดุจพี่น้องคลานตามกันมา เพราะตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายจากกันไปนี้ แม้เราจะอยู่ห่างกัน แต่ไปมาหาสู่กันเสมอ บ้านอยู่ที่ไหนเราก็ไปกินไปนอนเหมือนบ้านของเราเอง อาจกล่าวได้ว่ามีแต่ละอองคนเดียวที่คบกันได้โดยไม่เคยมีเรื่องหมางใจกันเลยสักครั้งเดียว นี่เป็นเรื่องที่แปลกจริง ๆ ทั้งนี้ก็เพราะเราต่างฝ่ายไม่เคยคิดจะเอาประโยชน์อะไรกันเลย มีแต่จะให้ประโยชน์แก่กันเท่านั้น เรามีน้อยก็กินก็ใช้แต่น้อย ไม่กำเริบเสิบสานให้เพื่อนต้องลำบากใจแต่อย่างใด โดยเฉพาะละอองเป็นคนสมถะ ไม่โลภไม่อยากรวยโดยไม่ถูกทำนองคลองธรรม เราจึงเป็นเพื่อนกันได้ยิ่งเสียกว่าพี่น้องก็ว่าได้กระมัง แปลว่าเรามีนิสัยต้องกันทุกอย่าง ผมว่าใครมีเพื่อนอย่างนี้ก็นับว่ามีโชคอย่างเหลือเกิน

อันที่จริงผมควรจะตายไปก่อนละออง เพราะผมแก่กว่าละอองเล็กน้อย และเจ็บไข้ได้ป่วยก็ด้วยโรคที่คล้ายคลึงกัน ทั้งก่อนกันเสียด้วย แต่เผอิญผมได้รับการรักษาพยาบาลดีกว่าละออง จึงฟื้นจากอัมพาตได้ก่อนละออง และก็อันที่จริงอีกแหละ ผมควรจะได้มีส่วนช่วยเพื่อนของผมอย่างเต็มที่ แต่ก็ต้องจนใจเพราะหมออยู่ไกลเสียเหลือเกิน คืออยู่ถึงปักกิ่งโน่นแน่ะ เขาอุตส่าห์มาเอาตัวผมไปรักษาถึงที่โน่น เสียเงินเสียทองไปเป็นล้าน ขอให้ผมหายก็แล้วกัน เรื่องมันเป็นเสียอย่างนี้ ผมจึงมีความเสียใจที่ไม่อาจจะช่วยเพื่อน

ผมได้ แต่ผมก็ยินดีอยู่อย่างหนึ่ง คือได้ไปเยี่ยมละออง ที่โรงพยาบาลในวันสุดท้าย ได้พูดได้คุยกับเขาอย่างธรรมดา คล้ายคนกำลังหายไข้แล้ว ละอองบอกผมว่าหมอให้กลับบ้านได้แล้วและก็จะกลับเย็นนี้แหละ ผมซึ่งกำลังมาชวนละอองไปรักษาที่โรงพยาบาลประสาท เพราะเรามีเพื่อนหมอรู้จักกันอยู่ที่นั่น และตัวผมเองก่อนจะไปเมืองจีนก็ไปรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งนี้ และเพื่อนหมอที่นี้ยังอุตส่าห์ประคับประคองผมไปส่งให้หมอรัฐบาลจีนถึงฮ่องกง ความสนิทสนมจึงมีมากต่อกัน เมื่อละอองฟื้นไข้ได้อย่างนี้ผมก็ดีใจ ลูกเมียที่พยาบาลละอองอยู่ก็ดีใจ เราดีใจกันทุกคน

แต่แล้วเวลาล่วงไปได้ ๒ วัน พอตื่นนอนตอนเช้าก็เห็นอี๊ดลูกสาวละอองร้องไห้มาที่บ้านผม ผมแปลกใจถามว่าไอ้หนูร้องไห้ทำไม หนูสะอึกสะอื้น ระล่ำระลักบอกว่าพ่อตายเสียแล้ว พอได้ยินคำว่าตาย ผมก็ตัวชาพูดอะไรไม่ถูกเหมือนกัน น้ำตาพาลจะไหลออกมาด้วยความสงสารเพื่อน โถ นึกว่ากลับบ้านอาการจะดีขึ้นอย่างที่หมอว่า กลับกลายเป็นกลับบ้านเก่าไปเสียแล้ว

แม้ว่าบ้านจะไกลกันผมก็ไปรดน้ำศพเพื่อนผมจนได้ ไปดูหน้าเขาเป็นครั้งสุดท้าย หน้าของละอองสงบเยือกเย็น แสดงว่าเขาไปดีแล้ว ที่จริงชีวิตสมถะอย่างละอองนั้นเขาต้องไปดีแน่ ๆ เขาไม่ได้ทำบาปใด ๆ ไว้ให้ใครเลย เขามีแต่ทำบุญให้คนที่รู้จักกันทุกคน ใคร ๆ

ที่รู้ว่าละอองตายแล้วต่างก็ร้องพุทโธกันทุกคน นี่เป็นพรอันประเสริฐที่ละอองสรรค์สร้างไว้เป็นมรดกอันมีค่ายิ่งกว่าแก้วแหวนเงินทองใด ๆ ซึ่งลูกเมียที่อยู่ข้างหลังพึงพอใจ มันเป็นสมบัติอันมีค่าที่หาที่เปรียบมิได้ ละอองไม่ได้ทำบาปแก่ท่านผู้ใด เขามาอย่างบริสุทธิ์และไปด้วยความสะอาดอย่างยิ่ง เกิดมาเป็นคนกับเขาชาติหนึ่งได้มีชีวิตอย่างละอองนี่นับว่าเป็นบุญกุศลอย่างที่สุดแล้ว

ระหว่างที่ละอองมีชีวิตอยู่นั้น เขาได้ปฏิบัติงานราชการอย่างเข้มแข็งหาตัวจับยาก ทางราชการจะใช้ให้ไปถึงไหน ละอองเป็นไม่มีปฏิเสธ และไม่ว่าจะอยู่ที่ใดละอองเป็นต้องใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เต็มอัตราทีเดียว อย่างน้อยก็ต้องศึกษาและเขียนเรื่องราวของที่นั่นเอามาเผยแผ่แก่ประชาชนทั่วไป จึงปรากฏว่าละอองได้เขียนเรื่องเที่ยวเกี่ยวกับจังหวัดต่าง ๆ ทุกจังหวัด คือเที่ยวเมืองไทย ๗๑ จังหวัด นับเป็นการโฆษณาประเทศของเราอย่างดีเยี่ยม ละอองจึงได้ชื่อว่านักเขียนโฆษณาประเทศไทยทั้งประเทศเป็นคนแรก ทำให้ละอองมีชื่อเสียงโด่งดังมาก ท่านจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ถึงกับสอบถามผมว่านายละอองผู้นี้เป็นใครกันนะ ทำประโยชน์ให้แผ่นดินมากจริง ผมก็ได้โอกาสโฆษณาชื่อเสียงของเพื่อนของผมให้ท่านจอมพลฟัง ท่านจอมพลคงเลื่อมใสละอองมากจึงให้รางวัลสำหรับงานเขียนของเขาด้วยความศรัทธา ซึ่ง

ละอองก็ได้นำเงินก้อนนั้นมาซื้อที่ดินทำเป็นสวนผลไม้ขึ้นที่บ้านเมืองกาญจน์ฯ และให้ชื่อส่วนของเขาว่า "พิบูลปัญญา" เป็นการระลึกถึงพระคุณของท่านจอมพล สวนนี้ยังงามตาจนทุกวันนี้ นับเป็นเกียรติยศแก่ตระกูลศรีสุคนธ์อย่างยิ่ง

สำหรับชีวิตในครอบครัว ละอองได้สร้างตัวอย่างที่ดีให้ไว้แก่ลูกหลานอย่างน่าสรรเสริญ ผมในฐานะคล้าย ๆ เป็นพี่ของละออง เพราะได้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัวของละอองอย่างที่สุด ผมจำได้ว่าเมื่อละอองตัดสินใจจะแต่งงาน เขาได้มาหารือผมอยู่ตลอดเวลา และมอบให้ผมเป็นภาระให้เขาเกือบจะทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งผมก็ยินดีและเต็มใจ และผมได้ฝากความเห็นไว้ข้อหนึ่งแก่ละอองว่า พวกเราจงถือคติมีเมียเดียวเท่านั้นแหละหนา ซึ่งละอองก็รับคำ และจากวันนั้นคือวันแต่งงาน จนถึงวันตายของละออง ละอองได้ยึดมั่นในคติเมียเดียวอย่างเคร่งครัดที่สุด ซึ่งคนอย่างนี้หายากจริง ๆ เพราะเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก แต่ละอองก็ทำได้ และทำได้ดีเสียด้วย เขาทำด้วยความสมัครใจ ด้วยความสำนึกและด้วยความรับผิดชอบร้อยเปอร์เซ็นต์ต่อครอบครัวของเขา

คุณความดีเด่น ๆ อย่างนี้ น้อยคนจะเสมอเหมือนละออง ฉะนั้น ละอองน้องรักของผมถึงเขาจะจากไปแล้วก็จากไปแต่ตัว ทิ้งไว้ซึ่งคุณความดีที่จะเป็นตัวอย่างแก่ลูกหลานชั่วกาลนาน ไม่แต่แก่ครอบครัวของละออง

เท่านั้น แต่เพื่อน ๆ ของละอองทุกคนก็ย่อมจะได้ตัวอย่าง อันนี้ไปคิดนึกตรึกตรองกันทุกคน

สวัสดีเถิดเพื่อนรักและน้องรัก

สังข์ พัธโนทัย

หนังสือพิมพ์ประโคนชัยรายสัปดาห์

๕๐ ปีแห่งความหลัง

เวลาช่างผ่านไปรวดเร็วเหลือเกิน แต่ดวงจิตของเรายังเร็วกว่า ในเวลาเพียงพริบตาเดียวที่ข้าพเจ้าหวนกลับไปคิดถึงความหลังอันยาวนานก็เห็นภาพเหตุการณ์แจ่มชัดทุกสิ่งทุกอย่าง เหมือนเอาวีดีโอเทปมาสอดเข้าเครื่องแล้วกดปุ่มเพียงปลายนิ้วสัมผัสเท่านั้น

น่าอัศจรรย์ยิ่งกว่าสิ่งมหัศจรรย์ทั้งหลายในโลกเสียอีก

ถอยหลังไป ๕๐ ปี วันนั้นในพระอุโบสถแห่งหนึ่งที่ข้าพเจ้าตามคุณย่าไปฟังธรรมตามปกติทุกวันพระ ข้าพเจ้าพบกับเด็กชายคนหนึ่ง หน้าตาซื่อ ๆ สะอาดเรียบร้อย กลิ่นน้ำเค็มจากจังหวัดชายทะเลยังไม่จางหายไปจากกาย เขาชื่อเด็กชายละออง ศรีสุคนธ์

เราถูกชะตากัน เริ่มคบกันและเป็นมิตรสหายกันตั้งแต่วันนั้น เวลาผ่านไป จากเดือนเป็นปี จากปีเป็น ๕๐ ปี ความเป็นมิตรของเราไม่เคยเปลี่ยนแปลงกฎแห่งความเป็นมิตรแท้ทุกข้อเราปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอความลับสุดยอดทุกอย่างของเพื่อนและของเราไม่ว่าจะเป็นความลับซึ่งบางครั้งถึงขั้นแลกด้วยชีวิต บางครั้งก็ไม่สำคัญถึงขั้นนั้น มันก็คงมีลักษณะเป็นความลับของเพื่อน เรารู้ของเรา เพื่อนรู้ แต่ไม่มีคนอื่นรู้จนวันนี้

เราผ่านความทุกข์ความสุขมาด้วยกัน ผ่านความเป็นความตายในสงคราม ผ่านพวงลูกระเบิดจากเครื่องบินที่หล่นลงมารอบตัวเราและรอดมาด้วยกันอย่างไม่น่าเชื่อ

จะกล่าวไปไยให้ยืดยาวถึงความรักความอาลัยของข้าพเจ้าที่มีต่อ ละออง ศรีสุคนธ์ ไม่มีใครจะเข้าใจในมิตรภาพอันแนบแน่นของเรา นอกจากเราสองคน ตลอด ๕๐ ปีบนเวทีละครแห่งชีวิตนี้กล่าวได้เต็มปากว่า ข้าพเจ้ามีมิตรสหายมากมายจำนวนนับไม่ถ้วน ทุกระดับ ทุกฐานะ ทุกอาชีพ ตั้งแต่เสนาบดีจนถึงกรรมกร แต่ในบั้นปลายแห่งชีวิต ข้าพเจ้ามีเพื่อนแท้เพียงสองคน คนหนึ่งได้จากเราไปก่อนไม่นาน น่าแปลกที่ข้าพเจ้าพบรู้จักและเริ่มความเป็นมิตรในบริเวณอาศรมแห่งหนึ่งเหมือนกัน คงด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธองค์ ข้าพเจ้าจึงพบเพื่อนแท้ทั้งสองในลักษณะเดียวกัน เมื่อ ๕๐ ปีก่อน เขาผู้นั้นคือเด็กชายยุทธดนัย ชินะโชติ

บัดนี้เพื่อนคนสุดท้ายในโลกนี้ได้จากข้าพเจ้าไปแล้ว ขอเพื่อนจงไปสู่สุคติเถิด ถ้าชาติหน้ามีจริง ขออานุภาพแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจงดลบันดาลให้เราได้พบกันและเป็นเพื่อนรักกันดังชาตินี้เถิด.

ชลิต หงสกุล

แด่ "อาออง" ของพวกเรา

พวกเรารู้จัก คุณอาละออง ศรีสุคนธ์ เป็นครั้งแรกในฐานะเพื่อนร่วมงานของคุณพ่อ และเป็นเพื่อนร่วมโรงเรียนวัดบวรนิเวศรุ่นน้องด้วย พวกเราจึงเรียกว่า "อาออง" และด้วยความดี ความจริงใจ และความเป็นผู้มีอัธยาศัยดีของ "อาออง" จึงทำให้พวกเราทุกคนถือเสมือนว่า "อาออง" เป็นอาแท้ ๆ เป็นญาติสนิทท่านหนึ่งของพวกเรา

"อาออง" เป็นผู้ที่มีพระเป็นสรณะอยู่ตลอดเวลา และได้ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาตลอดมา เป็นผู้ที่เว้นจากอบายมุขและความชั่วทั้งปวง พระสงฆ์ที่ "อาออง" รักเคารพมากที่สุดองค์หนึ่งคือ พระราชนันทมุนี (ท่านปัญญานันทภิกขุ) พวกเราได้รับคำสั่งสอนตามแนวทางของท่านปัญญาจากปากของ "อาออง" เสมอ ๆ ซ้ำ ๆ กัน แต่พวกเราก็ไม่เบื่อที่จะฟัง เพราะ "อาออง" มีเทคนิควิธีการพูดที่ทำให้ชวนฟัง ได้ความรู้และความสนุกสนานไปด้วย

"อาออง" เป็นผู้ที่มีความจริงใจกับทุกคนที่รู้จักและสมาคมด้วย ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง คนชรา "อาออง" จะสนทนาปราศรัยด้วยอย่างสนิทสนมให้ความเป็นกันเองและช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังด้วยความเต็มใจ

"อาออง" เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยงดงาม เรียบร้อย เป็นหัวแรงสำคัญในการประสานงานทางราชการของคุณพ่อตลอดมา เป็นผู้ที่วางตนเสมอต้นเสมอปลาย

ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะหรือตำแหน่งใด ๆ เป็นที่รักใคร่ของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้บังคับบัญชาทุกคน

ความดีอีกประการหนึ่งที่ต้องบันทึกไว้ก็คือ ความรักในลูก ๆ พวกเรารู้จักชื่อน้อง ๆ ทั้ง ๔ คน เอื้อง อ๊อด อี๊ด อู๊ด มาตั้งแต่ยังไม่รู้จักตัว เพราะได้ยิน "อาออง" เอ่ยถึงอยู่เสมอ ๆ ไม่ว่าจะไปที่ไหนพบเห็นของแปลก ๆ อะไร "อาออง" จะต้องนึกถึงและซื้อหาไปฝากลูก ๆ เสมอ

พวกเรารู้สึกใจหาย เสียดาย และอาลัยในการจากไปของ "อาออง" และขอแสดงความเสียใจต่อน้อง ๆ ทุกคนด้วยความจริงใจ พวกเราเชื่อว่าด้วยคุณความดีที่ "อาออง" ได้ประกอบมาตลอดชีวิต ด้วยบุญกุศลที่น้อง ๆ ญาติสนิทมิตรสหายได้ประกอบให้จะเป็นพลวปัจจัยนำให้ "อาออง" ไปสู่สุคติในสัมปรายภพอย่างแน่นอน

ครอบครัว "ยุทธดนัย ชินะโชติ"

อาลัย "คุณพ่อ"

เรา ๔ คนพี่น้องจำได้ว่า วันนั้น วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๒๗ ซึ่งเป็นวันอาทิตย์ เป็นวันที่เรา ๔ คนพี่น้องได้สูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิต คุณพ่อจากเราไปอย่างไม่มีวันกลับ เราทุกคนไม่สามารถจะบรรยายความรู้สึกออกมาเป็นตัวหนังสือได้ คุณพ่อของเราเป็นคนดี รักครอบครัวมาก เมื่อเราเป็นเด็ก คุณพ่อได้สั่งสอนแนะนำและเป็นผู้ชี้ทางดำเนินชีวิตให้แก่ลูก คุณพ่อสอนเราเสมอว่าให้ทำแต่ความดี ตั้งใจเรียนหนังสือให้หาความรู้ควบคู่คุณธรรม คุณพ่อเป็นคนรักหนังสือมาก บ้านของเราจึงมีคติสอนใจเต็มไปหมด คติที่คุณพ่อชอบมากก็คือ "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" สะอาด สว่าง สงบ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตามโต๊ะหนังสือของลูก ๆ คุณพ่อจะเขียนคติเหล่านี้ไว้บนไม้แล้วทับหนังสือไว้ ไม่ว่าเราจะก้าวไปทางไหน คำสอนของพ่อก็จะติดตัวเราไปเสมอ จนบางครั้งเรานึกขำอยู่ในใจ คุณพ่อเป็นคนรักลูกมาก เมื่อตอนเด็ก ๆ พอลูกเกิดได้ ๑๐ วัน คุณพ่อก็จะถ่ายรูปลูกไว้ทุกคน พ่อถ่ายรูปพวกลูกไว้ทุกระยะด้วยกล้องอันโปรด จนกระทั่งโต คุณพ่อถ่ายรูปลูกไว้ให้พวกเราดู เมื่อเราโตขึ้นเราก็จะเอารูปตอนเด็ก ๆ มาดู แล้วเราก็จะขำตัวเอง บางคนอ้วน บางคนผอม แล้วคุณพ่อคุณแม่ก็จะช่วยกันเล่าว่าตอนนั้นเราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ คุณพ่อมีอัลบั้มประจำตัวให้ลูกทั้ง ๔ คน ลูกชอบให้คุณพ่อกับคุณแม่เล่าเรื่องเมื่อเราเป็นเด็กให้ฟัง สนุกดี

คุณพ่อต้องออกไปราชการต่างจังหวัดบ่อย ๆ เรา ๔ คนพี่น้องก็อยู่กับคุณแม่ตามลำพัง ทุกคนไม่อยากให้คุณพ่อไปเลย คิดถึงทุกครั้งเมื่อคุณพ่อต้องไปต่างจังหวัด ตอนเราเล็ก ๆ เรา ๔ คนจะเขียนจดหมายไปคุยกับคุณพ่อและถามข่าวคราวคุณพ่อเสมอ ส่วนคุณพ่อเมื่อไปอยู่ที่ไหนก็จะเขียนจดหมายมาคุยกับลูกและเล่าถึงประวัติความเป็นมาของจังหวัดนั้น ๆ ให้ลูกฟังลูกจะได้มีความรู้ จำได้ว่าเมื่อเราอยู่ชั้นประถมเล็ก ๆ เขียนหนังสือไม่ค่อยจะถูก เราก็ได้เขียนจดหมายไปหาคุณพ่อเพราะคิดถึง เรา ๔ คนพี่น้องไม่นึกเลยว่าจดหมายของลูก ๆ ทุกฉบับตั้งแต่เล็กจนโตคุณพ่อยังเก็บไว้ เมื่อสิ้นคุณพ่อแล้ว เราอยากตะโกนดัง ๆ ว่าเรารักคุณพ่อละอองของเรามาก รักมากกว่าใคร คุณพ่อเป็นคนละเอียด หนังสือของคุณพ่อทุกเล่มท่านบอกว่ามีค่า ใครอยากอ่านคุณพ่อไม่เคยว่า ชอบเสียอีก แต่คุณพ่อไม่ชอบคนที่ไม่รักหนังสือ อ่านแล้วไม่เก็บที่และทำยับ ลูก ๆ ยังถูกดุเสมอถ้าทำไม่เรียบร้อย เวลาคุณพ่อว่างเราไม่เคยเห็นคุณพ่อสูบบุหรี่กินเหล้าเลย เราจะเห็นคุณพ่อยุ่งอยู่กับหนังสือ อ่าน จัด เขียนอยู่นั่นแหละ คุณพ่อจะจัดนี่จัดโน้นอยู่เสมอ ว่างจากหนังสือก็ปลูกต้นไม้ จนบ้านสวนพิบูลปัญญาของเรามีพันธุ์ไม้และผลไม้เต็มไปหมด สิ่งที่เรา ๔ คนพี่น้องภูมิใจมากก็คือ คุณพ่อของเราได้แต่งหนังสือซึ่งเป็นประโยชน์แก่คนทั่วไป หนังสือของคุณพ่อส่วนมากเป็น

พวกสารคดีที่ให้ความรู้ เช่น เที่ยวเมืองไทย ๗๑ จังหวัด เรื่องที่น่ารู้ ไปปีนัง–มาลายู สามเมือง และอื่น ๆ อีก

เมื่อตอนคุณพ่อป่วย คุณพ่อก็ไม่ได้หยุดนิ่ง ยังค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ คุณหมอบอกให้คุณพ่อพักผ่อนและไม่ให้ทำงานที่ต้องใช้สมองมาก ๆ แต่คุณพ่อเป็นคนรักงานเขียน รักหนังสือมาก อยู่เฉย ๆ ไม่ได้ จนลูก ๆ และคุณแม่เป็นห่วง ขอร้องให้คุณพ่อหยุด คุณพ่อก็บอกว่า "ขอให้พ่อทำเถอะลูก พ่อทำเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว" พวกเราก็คิดว่าท่านพูดไปอย่างนั้น จนในที่สุดคุณพ่อทำสำเร็จ คุณพ่อกำลังปรับปรุงหนังสือเที่ยวเมืองไทย ๗๓ จังหวัด และแต่งเที่ยวเมืองจีน แต่คุณพ่อยังไม่ทันได้พิมพ์ คุณพ่อก็จากพวกเราไปด้วยอาการสงบ ตลอดเวลาคุณพ่อได้ทุ่มเวลาให้กับส่วนรวม โดยแต่งหนังสือให้คนหลาย ๆ คนได้มีความรู้ รู้จักเมืองไทยมากขึ้น จนกระทั่งช่วงสุดท้ายที่คุณพ่อป่วย คุณพ่อก็ยังทำ ทำไปเพราะใจรัก ต่อไปนี้เรา ๔ คนพี่น้องและคุณแม่ ไม่มีคุณพ่อละออง ศรีสุคนธ์ อีกแล้ว ถึงคุณพ่อจะไม่อยู่ในโลกนี้ แต่ลูก ๆ ทุกคนยังมีคุณพ่อซึ่งเป็นพ่อพระอยู่ในใจของพวกเราชั่วนิรันดร์ ขอให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อจงไปสู่สุคติเถิด ลูก ๆ ให้สัญญาว่า เรา ๔ คนพี่น้องจะรักกันตลอดไป และจะดูแลคุณแม่แทนคุณพ่อให้ดีที่สุด

ลออพิศ (เอื้อง) สิทธิโชค (อ๊อด)

อัปสร (อี๊ด) สิทธิชัย (อู๊ด)

ปาฐกถาธรรม เรื่อง "ความตาย"

สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน) วัดบวรนิเวศวิหาร
แสดงทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันอาทิตย์ที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

"ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ ทั้งคนพาล ทั้งบัณฑิต ล้วนไปสู่อำนาจแห่งความตาย ล้วนมีความตายเป็นเบื้องหน้า"

แทบทุกคนเคยได้รับรู้ความหมายของข้อความข้างต้นนี้อยู่แล้ว แทบทุกคนเคยพูดออกจากปากตนเองมาแล้ว แม้จะไม่ตรงเป็นคำ ๆ แต่ก็มีความหมายตรงกันกับข้อความข้างต้นนี้ ทั้งยังเป็นการพูดชนิดที่เรียกว่าติดปากอีกด้วย คือพูดอยู่เสมอ ได้รู้ได้เห็นการตายของผู้ใดทีไรก็มักจะอุทานเป็นการปลงด้วยความหมายดังกล่าวแทบทั้งนั้น นี่เป็นเพราะทุกคนมีความรู้อยู่แก่ใจว่าทุกคนเกิดมาแล้วต้องตาย ไม่มีสักคนเดียวที่จะหนีความตายพ้น นับว่าทุกคนมีความได้เปรียบอยู่ประการหนึ่งที่มีความรู้นี้ติดตัวติดใจอยู่ แต่แทบทุกคนก็มีความเสียเปรียบอยู่ประการหนึ่ง ที่ไม่เห็นค่าไม่เห็นประโยชน์ของความรู้นี้ จึงมิได้ใส่ใจเท่าที่ควร ปล่อยปละละเลย รู้จึงเหมือนไม่รู้ สิ่งที่เป็นคุณเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจึงเหมือนเป็นสิ่งไม่มีค่าไม่มีประโยชน์

ความรู้ว่าทุกคนเกิดมาแล้วต้องตายเป็นสิ่งเป็นคุณเป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่ แม้ใส่ใจในความรู้นี้ให้เท่าที่ควรก็จะสามารถนำให้เกิดคุณเกิดประโยชน์แก่ตนเองได้มหาศาล ไม่มีคุณไม่มีประโยชน์ใดอาจเปรียบปานได้ เพื่อเสริมส่งความรู้นี้ให้บังเกิดคุณบังเกิดประโยชน์ยิ่งใหญ่แก่ตนเองและแก่ส่วนรวม ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาทั้งหลายท่านจึงสอนให้หัดตายเสียก่อนถึงเวลา

ตายจริง ท่านสอนให้หัดตายไว้เสมอ อย่างน้อยก็ควรวันละหนึ่งครั้ง ครั้งละ ๕ นาที ๑๐ นาทีเป็นอย่างน้อย

การหัดตายนั้น บางคนบางพวกน่าจะเริ่มด้วยหัดคิดถึงสภาพเมื่อตนกำลังจะถูกประหัตถ์ประหารให้ถึงตาย คิดให้ลึกซึ้งถึงความกลัวตายของตนในขณะนั้น แล้วก็คิดจนถึงเมื่อต้องถูกประหัตถ์ประหารถึงตายจนได้ แม้จะกลัวแสนกลัวแม้จะพยายามกระเสือกกระสนช่วยตนเองให้รอดตายอย่างไรก็หารอดพ้นไม่ ต้องตายด้วยความทรมานทั้งกายทั้งใจ

การหัดตายด้วยเริ่มตั้งแต่ความกลัวตายแบบทารุณโหดร้ายเช่นนี้มีคุณเป็นพิเศษแก่จิตใจ จักสามารถอบรมบ่มนิสัยที่แม้โหดเหี้ยมอำมหิตปราศจากเมตตากรุณาต่อชีวิตร่างกายผู้อื่นสัตว์อื่นให้เปลี่ยนแปลงได้ ความคิดที่จะประหัตถ์ประหารเขาเพื่อผลได้ของตนจักเกิดได้ยากหรือจักเกิดไม่ได้เลย เพราะการพยายามหัดให้รู้สึกหวาดกลัวการถูกประหัตถ์ประหารผลาญชีวิตนั้นเมื่อทำเสมอ ๆ ก็จะมีผลเป็นความเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นที่จะต้องหวาดกลัวเช่นเดียวกัน ความเมตตาปรานีชีวิตผู้อื่นสัตว์อื่นก็จะเกิดได้ แม้จะไม่เคยเกิดมาก่อนซึ่งก็เป็นการเมตตาปรานีชีวิตตนเองไปพร้อมกันด้วยอย่างแน่นอน ผู้ประหัตถ์ประหารเขา แม้จะได้สิ่งที่มุ่งได้แต่ผลที่แท้จริงอันจะเกิดจากกรรมคือการประหัตถ์ประหารที่ได้ประกอบกระทำลงไปนั้น จักเป็นทุกข์โทษแก่ผู้กระทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กรรมนั้นให้ผลสัตย์ซื่อ

นัก เหมือนผลของยาพิษร้ายแรง กรรมนั้นเมื่อทำแล้วก็เหมือนดื่มยาพิษร้ายแรงเข้าไปแล้ว จักไม่เกิดผลแก่ชีวิตและร่างกายย่อมไม่มี ย่อมเป็นไปไม่ได้ ถ้าเป็นกรรมดีก็จักให้ผลดี ถ้าเป็นกรรมชั่วก็จักให้ผลชั่ว เราเป็นพุทธศาสนิก นับถือพระพุทธศาสนา พึงมีปัญญาเชื่อให้จริงจังถูกต้องในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมเถิด จักเป็นสิริมงคลเป็นความสวัสดีแก่ตนเอง

ยุคนี้สมัยนี้น่าจะง่ายพอสมควรสำหรับนึกให้กลัวการถูกประหัตถ์ประหารถึงชีวิต เพราะเหตุการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้นแก่ใครต่อใครไม่ว่างเว้น อาจจะเกิดแก่เราเองวินาทีหนึ่งวินาทีใดก็ได้ หัดคิดไว้ก่อนจึงเป็นการเตรียมพร้อมที่ไม่ปราศจากเหตุผล แต่เป็นการไม่ประมาท ความตายเกิดขึ้นได้แก่ทุกคนทุกหนทุกแห่งทุกเวลา พุทธศาสนสุภาษิตกล่าวว่า "เมื่อสัตว์จะตายไม่มีผู้ป้องกัน" และ "จะอยู่ในอากาศ อยู่กลางสมุทรเข้าไปสู่หลืบเขา ก็ไม่พ้นจากมฤตยูได้ ประเทศคือดินแดนที่มฤตยูจะไม่รุกรานผู้อยู่ ไม่มี" เราจะถูกมฤตยูรุกรานเมื่อไรที่ไหน เราไม่รู้ หายใจออกครั้งนี้แล้วเราอาจไม่ได้หายใจเข้าอีก เมื่อถึงเวลาจะต้องตายไม่มีผู้ใดจะผัดเพี้ยนได้ ไม่มีผู้ใดจะช่วยได้ เพราะ "เมื่อสัตว์จะตาย ไม่มีผู้ป้องกัน" และ "ความผัดเพี้ยนกับมฤตยูอันมีกองทัพใหญ่นั้นไม่ได้เลย" ทุกย่างก้าวของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นใคร อยู่แห่งหนตำบลใด จึงนำไปถึงมือมฤตยูได้ทั้งสิ้น ผู้ร้ายก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยูทั้งที่

ถุงใส่เงินแสนเงินล้านที่ไปปล้นจี้เขามายังอยู่ในมือ ไม่ทันได้ใช้ได้เก็บเข้าบัญชีสะสมเพื่อความสมปรารถนาของตน นักการเมืองไม่ว่าเล็กว่าใหญ่ก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยูในขณะกำลังเหนื่อยกายเหนื่อยใจใช้หัวคิดทุ่มเทเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของตน ผู้ที่กำลังยิ้มแย้มแจ่มใสมีความสุขกับครอบครัวเคี้ยวข้าวอยู่ในปากแท้ ๆ ก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยูโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว ผู้เหินฟ้าอยู่บนเครื่องบินใหญ่โตมโหฬารราวกับตึก ก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยูโดยไม่คาดคิด ผู้โดยสารเรือเดินสมุทรใหญ่ก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยูพร้อมกันมากมายหลายสิบชีวิต นักไต่เขาผู้สามารถก็เคยหายสาบสูญในขณะกำลังไต่เขาโดยตกเข้าไปอยู่ในมือมฤตยู ทั้งหมดนี้เป็นเครื่องยืนยันสัจจะแห่งพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกขึ้นแสดงแล้วทั้งสิ้น

ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาคือผู้มีปัญญาท่านจึงสอนให้เร่งอบรมมรณสติ นึกถึงความตาย หัดตายก่อนตายจริง จุดมุ่งหมายสำคัญของการหัดตายก็คือเพื่อปล่อยใจจากสิ่งทั้งหลายก่อนที่จะถูกความตายบังคับให้ปล่อย กิเลสเครื่องเศร้าหมองใจ ตัณหาความดิ้นรนทยานอยาก อุปาทานความยึดมั่นถือมั่น ทั้งหลายทั้งปวงหัดใจให้ปล่อยเสียพร้อมกับหัดตาย สิ่งอันเป็นเหตุให้โลภให้โกรธให้หลงให้เกิดตัณหาอุปาทานหัดละเสียปล่อยเสียพร้อมกับหัดตาย ซึ่งจะมาถึงเราทุกคนเข้าจริงได้ทุกวินาที ไม่ว่าจะแก่เฒ่าสาวหนุ่มหรือเด็กเล็กเพียงไหน

บางทีจะมีปัญหา ว่ามีคุณพิเศษอย่างใดหรือที่

จะควรละหรือเพียงหัดละความโลภความโกรธความหลง ตัณหาอุปาทานตั้งแต่ก่อนตาย

จะไม่พูดถึงจุดประเสริฐสูงสุดในพระพุทธศาสนา คือมรรคผลนิพพานอันจะเกิดได้เพราะการละกิเลสสำคัญสามกองเท่านั้น แต่จะพูดถึงผลได้ผลเสียธรรมดา ๆ ที่แม้พิจารณาเพียงสมควรก็จะเข้าใจ อันความโลภความโกรธความหลงตัณหาอุปาทานนั้นบางครั้งบางคราวก็ทำให้ผู้ยังมีชีวิตอยู่ทั้งหลายได้รับวัตถุตอบสนองสมปรารถนา เช่นผู้มีความโลภอยากได้ข้าวของทรัพย์สินเงินทองของผู้อื่น บางครั้งบางคราวก็อาจขอเขาโกงเขาลักขโมยเขา ได้สิ่งที่โลภอยากได้เป็นของตนสมปรารถนา หรือผู้มีความโกรธอยากว่าเขาอยากทำร้ายร่างกายเขา บางครั้งบางคราวก็อาจทำได้สำเร็จสมใจ แต่ถ้าตกอยู่ในมือมฤตยูแล้ว เป็นคนตายแล้ว แม้ยังมีความโลภความโกรธความหลงตัณหาอุปาทานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับจิตใจ ผู้ที่ตายแล้วจะไม่สามารถใช้กิเลสกองหนึ่งกองใดให้เกิดผลสนองความปรารถนาต้องการได้เลย ผู้ตายแล้วที่มีความโลภก็ไม่อาจขอเขาโกงเขาลักขโมยเขาได้ หรือผู้ตายแล้วที่มีความโกรธก็ไม่อาจว่าเขาทำร้ายร่างกายเขาได้ กล่าวได้ว่าแม้ใจของผู้ที่ตายแล้วจะยังมีความโลภความโกรธความหลงตัณหาอุปาทานอยู่มากมายเพียงไร ก็จะไม่สามารถก่อให้เกิดผลอันเจ้าตัวหลงคิดว่าเป็นคุณแก่ตนหรือแก่ผู้ใดได้เลย มีแต่ผลร้ายอันเป็นโทษสถานเดียวจริง

ปัญหาสืบเนื่องว่าเมื่อกิเลสมีอาการดั่งเป็นคุณแก่ผู้ตายแล้วไม่ได้ไฉนจึงเป็นโทษแก่ผู้ตายแล้วได้นั้น มีคำตอบดังนี้ เมื่อลมหายใจออกจากร่างไม่กลับเข้าอีกแล้ว สิ่งที่เป็นนาม แลไม่เห็นด้วยสายตา เช่นเดียวกับลมหายใจ คือจิต ก็จะออกจากร่างนั้นด้วย จิตจะออกจากร่างโดยคงสภาพเดิม คือพร้อมด้วยกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งปวงที่มีอยู่ในจิตขณะยังอยู่ในร่าง คือยังเป็นจิตของคนเป็น ของคนยังไม่ตาย

พระพุทธองค์ทรงกล่าวว่า "ผู้ละโลกนี้ไปในขณะที่จิตเศร้าหมอง ทุคติเป็นอันหวังได้" กิเลสทั้งปวงเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต จิตที่มีกิเลสจึงเป็นจิตที่เศร้าหมอง กิเลสมากจิตก็เศร้าหมองมาก กิเลสน้อยจิตก็เศร้าหมองน้อย จิตที่มีกิเลสเศร้าหมอง เมื่อละจากร่าง ไปสู่ภพภูมิใด ก็จะคงกิเลสนั้นอยู่ คงความเศร้าหมองนั้นไว้ ภพภูมิที่ไปสู่นั้นจึงเป็นทุคติ คติที่ชั่ว คติที่ไม่ดี คติที่ไม่มีความสงบ มากน้อยหนักเบาตามกิเลสตามความเศร้าหมองของจิต

อันคำว่า "จิตเศร้าหมอง" ที่ท่านใช้ในที่นี้มิได้หมายความเพียงว่าเป็นจิตที่หดหู่อยู่ด้วยความเศร้าโศกเสียใจเท่านั้น แต่ "จิตเศร้าหมอง" หมายถึงจิตที่ไม่บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว คือเศร้าหมองด้วยกิเลส ดังกล่าวแล้วว่าจิตมีกิเลสมากก็เศร้าหมองมาก จิตมีกิเลสน้อยก็เศร้าหมองน้อย

อันกิเลสกองหลงหรือโมหะนั้นเป็นกองใหญ่กอง

สำคัญ เป็นเหตุแห่งโลภะและโทสะ ความหลงหรือโมหะนั้นคือความรู้สึกที่ไม่ถูกความรู้สึกที่ไม่ชอบความรู้สึกที่ไม่ควร คนมีโมหะคือคนหลง ผู้มีความรู้สึกไม่ถูกไม่ชอบไม่ควรทั้งหลายคือคนมีโมหะ คือคนหลง เช่น หลงตน หลงคน หลงอำนาจ เป็นต้น

คนหลงตนเป็นคนมีโมหะ มีความรู้สึกที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควรในตนเอง คนหลงตนจะมีความรู้สึกว่าตนเป็นผู้ที่มีความดีความสามารถความวิเศษเหนือใครทั้งหลายเกินความจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกในตนที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควร เมื่อมีความรู้สึกนี้อันเป็นโมหะความหลง โลภะและโทสะก็จักเกิดตามมาได้โดยไม่ยาก เมื่อหลงตนว่าดีวิเศษเหนือคนทั้งหลาย ความโลภเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งอันควรแก่ความดีความวิเศษย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา ความโกรธด้วยไม่ต้องการให้ความดีความวิเศษนั้นถูกเปรียบหรือถูกลบล้างย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา นี้เป็นตัวอย่าง

คนหลงคนเป็นคนมีโมหะ มีความรู้สึกที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควรในคนทั้งหลาย คนหลงคนจะมีความรู้สึกว่าคนนั้นคนนี้ที่ตนหลงมีความสำคัญมีความดีความวิเศษเหนือคนอื่นเกินความจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกในคนนั้น ๆ ที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควร เมื่อมีความรู้สึกนี้อันเป็นโมหะ โลภะและโทสะก็จักเกิดตามมาได้โดยไม่ยาก เมื่อหลงคนใดคนหนึ่งว่ามีความสำคัญความดีความวิเศษเหนือคนอื่น ความรู้สึกมุ่งหวังเกี่ยวกับคนใดคนหนึ่งนั้นเป็น

โลภะ และเมื่อมีความหวังก็ต้องมีได้ทั้งความสมหวังและความผิดหวังเป็นธรรมดา ความรู้สึกผิดหวังนั้นเป็นโทสะ นี้เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของความหลง คือหลงคน

คนหลงอำนาจเป็นคนมีโมหะ มีความรู้สึกที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควรในอำนาจที่ตนมี คนหลงอำนาจจะมีความรู้สึกว่าอำนาจที่ตนมีอยู่นั้นยิ่งใหญ่เหนืออำนาจทั้งหลายเกินความจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควร เมื่อมีความรู้สึกนี้อันเป็นโมหะ โลภะและโทสะก็จักเกิดตามมาได้โดยไม่ยาก เมื่อหลงอำนาจของตนว่ายิ่งใหญ่เหนืออำนาจทั้งหลายย่อมเกิดความเหิมเห่อทะเยอทะยานในการใช้อำนาจนั้นให้เกิดผลเสริมอำนาจของตนยิ่ง ๆ ขึ้น ความรู้สึกนี้จัดเป็นโลภะ และแม้ไม่เป็นไปดังความเหิมเห่อทะเยอทะยาน ความผิดหวังนั้นจักเป็นโทสะ นี้เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของความหลง คือหลงอำนาจ

ผู้มีโมหะมากคือมีความหลงมาก มีความรู้สึกที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควรในตน ในคน ในอำนาจมาก ย่อมปฏิบัติผิดได้มาก ก่อทุกข์โทษภัยให้เกิดได้มาก ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ทั้งแก่ส่วนน้อยและส่วนใหญ่ รวมถึงแก่ประเทศชาติศาสนาพระมหากษัตริย์

พระพุทธดำรัสที่ว่า "ผู้ละโลกนี้ไปในขณะที่จิตเศร้าหมอง ทุคติเป็นอันหวังได้" นั้น มีตัวอย่างที่จักยกขึ้นประกอบการพิจารณาให้เข้าใจพอสมควร ดังนี้

บุคคลผู้มีโมหะมาก หลงตนมาก จัดเป็นพวก

มีกิเลสมากจิตเศร้าหมองมาก จะเป็นผู้ขาดความอ่อนน้อมแม้ต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อมอย่างยิ่ง บุคคลเหล่านี้เมื่อละโลกนี้ไปในขณะที่ยังมิได้ละกิเลสคือโมหะให้น้อย จิตย่อมเศร้าหมอง ย่อมไปสู่ทุคติ ทุคติของผู้หลงตนจนไม่มีความอ่อนน้อมต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อมอย่างยิ่ง คือจักเกิดในตระกูลที่ต่ำ ตรงกันข้ามกับผู้รู้จักอ่อนน้อมต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อม ที่จะไปสู่สุคติ คือจักเกิดในตระกูลที่สูง นี้เป็นเรื่องหนึ่งซึ่งชัดแจ้งเกี่ยวกับกรรมและการให้ผลของกรรม ผู้ใดทำกรรมใดไว้จักได้รับผลของกรรมนั้น ทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว ทำเช่นใดจักได้เช่นนั้น ความไม่อ่อนน้อมต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อมเป็นกรรมไม่ดี การเกิดในตระกูลที่ต่ำเป็นผลของกรรมไม่ดี เป็นผลที่ตรงตามเหตุแท้จริง เพราะผู้เกิดในตระกูลที่ต่ำปกติย่อมไม่ได้รับความอ่อนน้อมจากคนทั้งหลาย ส่วนผู้เกิดในตระกูลที่สูงปกติย่อมได้รับความอ่อนน้อม ความอ่อนน้อมที่ผู้เกิดในตระกูลสูงมีปกติได้รับนั้นเป็นผล ที่เกิดจากเหตุอันเป็นกรรมดีคือความอ่อนน้อม

ที่กล่าวมาแล้วเป็นการยืนยัน ว่าผู้มีปัญญาควรปฏิบัติตามคำแนะนำของปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา หัดตายก่อนที่จะตายจริง หัดปล่อยใจจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองใจพร้อมกับการหัดตาย ก่อนที่จะถูกความตายมาบังคับให้เป็นไป

การหัดตายที่ปราชญ์ในพระพุทธศาสนาท่าน

แนะนำ คือการหัดอบรมความคิดสมมุติว่าตนเองในขณะนั้นปราศจากชีวิตแล้ว ตายแล้ว เช่นเดียวกับผู้ที่ตายแล้วจริง ๆ ทั้งหลาย คิดให้เห็นชัดในขณะนั้น ว่าเมื่อตายแล้วตนจะมีสภาพอย่างไร ร่างที่เคยเคลื่อนไหวได้ก็จะทอดนิ่ง อย่าว่าแต่จะลุกขึ้นไปเก็บรวบรวมเงินทองของข้าวที่อุตส่าห์สะสมไว้เพื่อนำไปด้วยเลย จะเขยิบให้พ้นแดดพ้นมดสักนิ้วสักคืบก็ทำไม่ได้ หมดลมที่ตรงไหนก็จะเคลื่อนพ้นที่ตรงนั้นไปด้วยตนเองไม่ได้ เมื่อมีผู้มายกไปนำไปยังที่ซึ่งเขากำหนดว่าเหมาะว่าควร ก็ไม่อาจขัดขืนโต้แย้งได้ แม้บ้านอันเป็นที่รักที่หวงแหนเขาก็จะไม่ให้อยู่ จะยกไปวัด เคยนอนบนฟูกบนเตียงในห้องกว้าง ประตูหน้าต่างเปิดโปร่ง เขาก็จับใส่ลงไปในโลงศพที่แคบอับทึบไม่มีประตูไม่มีหน้าต่าง ตีตะปูปิดสนิทแน่น ไม่ให้มีแม้แต่ช่องลมและอากาศ จะร้องก็ไม่ดัง จะประท้วงหรืออ้อนวอนก็ไม่สำเร็จไม่มีใครสนใจ สามีภริยามารดาบิดาบุตรธิดาญาติสนิทมิตรทั้งหลายที่เคยรักห่วงใยกันนักหนา ก็ไม่มีใครมาอยู่ด้วยแม้สักคน อย่าว่าแต่จะเข้าไปนั่งไปนอนในโลงศพด้วยเลย แม้แต่จะนั่งเฝ้าอยู่ข้างโลงทั้งวันทั้งคืนยังไม่มีใครยอม บ้านใครเรือนใครก็พากันกลับหมด ทิ้งเราไว้แต่ลำพังในวัดที่อ้างว้าง มีศาลาตั้งศพ มีเมรุเผาศพ มีเชิงตะกอนมีศพที่เผาเป็นเถ้าถ่านแล้วบ้าง ยังไม่ได้เผาบ้าง มากมายหลายศพ ที่นี้ เมื่อยังไม่ตาย เราเคยกลัว เคยรังเกียจ แต่เมื่อตาย เราก็หนีไม่พ้น เรามีอะไรหรือ

ในขณะนั้น เราไม่มีอะไรเลย มือเปล่า เกลี้ยงเกลาไปทั้งเนื้อทั้งตัว เงินสักบาททองสักเท่าหนวดกุ้งก็ไม่มีติด เรามีแต่ตัวแท้ ๆ เขาไม่ได้แต่งเครื่องเพชรเครื่องทองของมีค่าหรือมอบกระเป๋าใส่เงินใส่ทองให้เลย อย่างดีเราก็มีเพียงเสื้อผ้าที่เขาเลือกสวมใส่แต่งศพให้ไปเท่านั้น ซึ่งไม่กี่วันก็จะชุ่มเลือดชุ่มน้ำเหลืองที่ไหลจากตัวเรา มีใครเล่าจะมาเปลี่ยนชุดใหม่ให้ทั้ง ๆ ที่เราก็สะสมไว้มากมายหลายชุดที่ล้วนเป็นที่ชอบอกชอบใจว่าสวยว่างาม โอกาสที่เราจะได้ใช้เงินใช้เสื้อผ้าอาภรณ์เครื่องเพชรเครื่องทองเหล่านั้นสิ้นสุดลงแล้วพร้อมกับลมหายใจของเรา พร้อมกับชีวิตที่สิ้นสุดของเรานั่นเอง ไม่คุ้มกันเลยกับความเหนื่อยยากแสวงหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่คุ้มกันเลยกับที่ถ้าจะต้องแสวงหามาสะสมโดยไม่ถูกไม่ชอบด้วยประการทั้งปวง ที่เป็นบาปเป็นอกุศล เป็นการเบียดเบียนก่อทุกข์ก่อภัยให้ผู้อื่น ซึ่งที่จริงแล้วก็คือให้แก่ตนเองแท้ ๆ

หัดนึกถึงร่างของตนเองที่ตายแล้ว ขึ้นอืดอยู่ในโลง เริ่มปริเริ่มแตกมีน้ำเลือดน้ำหนองไหลออกทุกขุมขน เส้นผมเปียกแฉะด้วยเลือดด้วยหนอง ลิ้นที่เคยอยู่ในปากเรียบร้อยก็หลุดออกมาจุก นัยน์ตาถลนเหลือกลาน รูปร่างหน้าตาตนเองขณะนั้น อย่าว่าแต่จะให้ใครอื่นจำได้เลย แม้แต่ตัวเองก็จำไม่ได้ อย่าว่าแต่จะให้ใครอื่นไม่รังเกียจสะดุ้งกลัวเลย แม้แต่ตัวเองก็ต้องยากจักห้ามความรู้สึกนั้น ผิวพรรณที่อุตสาหะพยายามถนอม

รักษาให้งดงามเจริญตาเจริญใจด้วยหยูกยาเครื่องอบทาเครื่องลูบไล้เครื่องประทิ่นอันมีกลิ่นมีคุณค่าราคาแพงทั้งหลาย มีลักษณะตรงกันข้ามกับความปรารถนาอย่างสิ้นเชิงเมื่อความตายมาถึง

เมื่อความตายมาถึง ไม่มีผู้ใดจะสามารถถนอมรักษาหวงแหนทะนุบำรุงร่างของตนไว้ได้ แม้สมบัติพัสถานที่แสวงหาไว้ระหว่างมีชีวิตจนเต็มสติปัญญาความสามารถ ด้วยสุจริตก็ตาม ด้วยเล่ห์ด้วยกลก็ตาม เพื่อใช้ทะนุถนอมรักษาเชิดชูบำรุงร่างของตน ก็ติดกับร่างไปไม่ได้เลย เป็นจริงดังพุทธศาสนสุภาษิตว่า "ทรัพย์สักนิดก็ติดตามคนตายไปไม่ได้" ให้ความสุขความสมบูรณ์ความสะดวกสบายความปกป้องคุ้มกันร่างของคนตายไม่ได้ ต้องปล่อยให้ร่างนั้นผุพังเน่าเปื่อย คืนสู่สภาพเดิมเป็นดินน้ำไฟลมประจำโลกต่อไป ต้องตามพุทธศาสนสุภาษิตว่าไว้ "สัตว์ทั้งปวงจักทอดทิ้งร่างไว้ในโลก"

ผู้มีความเข้าใจว่าตายแล้วจะไปเกิดเป็นอะไร สุขทุกข์อย่างไร เราไม่รับรู้ด้วยแล้ว จึงไม่มีความหมายนี่เป็นความเข้าใจผิดอย่างยิ่ง เป็นโมหะสำคัญ ก็ที่เราเกิดเป็นนั่นเป็นนี่กันในชาตินี้ ทำไมเราจึงรู้สุขรู้ทุกข์ทั้ง ๆ ที่เราไม่รู้ว่าเกี่ยวข้องกับชาติก่อนอย่างไร พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่เชื่อว่ามีชาติในอดีตและชาติในอนาคตเชื่อว่าก่อนจะมาเกิดในชาตินี้ได้เคยเกิดชาติอื่นมาแล้วและจะต้องเกิดในชาติหน้าต่อไปอีกไม่รู้กี่ชาติต่อกี่ชาติถ้ายังทำกิเลสให้สิ้นไปไม่ได้ แต่ทั้งที่เชื่อเช่นนี้ก็ยังมีเป็น

อันมากที่มีโมหะหลงเข้าใจผิดอย่างยิ่งดังกล่าวแล้ว ว่าจบสิ้นความเป็นคนในชาตินี้แล้วเราก็ไม่รู้เรื่องราวเกี่ยวกับชาติต่อไป เพราะฉะนั้นก็สำคัญที่ต้องแสวงหาความสุขสมบูรณ์ให้ตนเองให้เต็มที่ในชาตินี้ ผู้ใดมีโมหะหลงคิดผิดเช่นนี้ ผู้นั้นก็จะสามารถทำความผิดร้ายได้ทุกอย่างเพื่อประโยชน์ตน ทรยศคดโกง เบียดเบียนทำลายเขาแม้กระทั่งถึงชีวิต ก็ทำได้ เป็นการสร้างกรรมที่จะให้ผลแก่ตนเองแน่นอน ตนจะต้องเสวยผลเสวยทุกขเวทนาทั้งในโลกนี้และเมื่อละโลกนี้ไปแล้ว ตามกรรมของตน ต้องตามพุทธภาษิตว่า "กรรมของตนเองย่อมนำไปสู่ทุคติ"

ปราชญ์กล่าวว่าชีวิตนี้น้อยนัก พึงมีปัญญาขยายความนี้ให้ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ชีวิตนี้น้อยนักก็คือชีวิตในชาตินี้น้อยนัก ชีวิตในชาติข้างหน้ายาวนานมิอาจประมาณได้ ฉะนั้นแม้รักตนจริงก็ควรรักให้ตลอดไปถึงชีวิตชาติข้างหน้าด้วย ไม่ใช่จะคิดเพียงสั้น ๆ รักแต่ชีวิตนี้เท่านั้น หาความสมบูรณ์พูนสุขให้ชีวิตนี้ในขอบเขตที่ถูกทำนองคลองธรรมเถิด ผลแห่งกรรม ทั้งในชาตินี้และชาติข้างหน้าต่อ ๆ ไป ที่จะต้องเสวยจะได้ไม่เป็นผลร้าย ไม่เป็นผลของบาปกรรม

ชีวิตใครใครก็รัก ชีวิตเราเรารัก ชีวิตเขาเขาก็รัก ความตายเรากลัว ความตายเขาก็กลัว ของใครใครก็หวง ของเราเราหวง ของเขาเขาก็หวง จะลักจะโกงจะฆ่าจะทำร้ายใครสักคนขอให้นึกกลับกันเสีย ให้เห็นเขาเป็นเรา เห็นเราเป็นเขา คือเขาเป็นผู้จะลักจะโกงจะฆ่าจะ

ทำร้ายเรา เราเป็นเขาผู้จะถูกลักถูกโกงถูกฆ่าถูกทำร้าย ลองนึกเช่นนี้ให้เห็นชัดเจน แล้วดูความรู้สึกของเรา จะเห็นว่าที่เต็มไปด้วยโมหะนั้นจะเปลี่ยนเป็นเมตตากรุณาอย่างลึกซึ้ง ข่าวผู้พยายามป้องกันสมบัติของตนจนเสียชีวิตนั้นน่าสลดสังเวชยิ่งนัก หรือข่าวผู้แม้กำลังจะสิ้นชีวิตแล้วแต่ก็ยังพยายามกระเสือกกระสนรักษาสมบัติมีค่าของตนที่ติดตัวอยู่ก็น่าสงสารอย่างที่สุด พบข่าวเหล่านี้เมื่อไรขอให้คิดถึงใจคนเหล่านั้น อย่าคิดทำร้ายอย่าคิดเบียดเบียนกันเลย ทุกคนจะต้องตาย และจะตายในเวลาไม่นาน คนไม่ได้อายุยืนเพราะทรัพย์ จะทำทุกวิถีทางแม้ที่ชั่วช้าโหดร้ายเพื่อได้มาซึ่งทรัพย์ทำไมเล่า ความโลภโดยไม่มีขอบเขตนั้นเป็นทุกข์หนักนัก ตนเองทุกข์เพราะความอยากได้แล้วก็แผ่ความทุกข์ความเดือดร้อนไปถึงคนอื่นอย่างน่าอเน็จอนาถ ขอแนะนำว่าถ้าทุกข์ถ้าร้อนเพราะความอยากได้ไม่สิ้นสุดจะไม่สามารถดับความทุกข์นั้นได้ด้วยวิธีลักขโมยคดโกงหรือประหัตถ์ประหารผู้ใดแต่จะดับทุกข์นั้นได้ด้วยทำกิเลสให้หมดจดเท่านั้น แล.

คู่มือชาวพุทธฉบับกระเป๋า

ธมฺมสาโร ภิกฺขุ วัดบวรนิเวศวิหาร

เริ่มพิธี

เมื่อพระมานั่งพร้อมแล้ว ถวายการต้อนรับพอสมควรเสร็จ ก็จุดธูปเทียนที่โต๊ะบูชา จุดแล้วกล่าวคำบูชา...

คำบูชาพระรัตนตรัย

อิเมหิ สกฺกาเรหิ พุทฺธํ อภิปูชยามิ
อิเมหิ สกฺกาเรหิ ธมฺมํ อภิปูชยามิ
อิเมหิ สกฺกาเรหิ สงฺฆํ อภิปูชยามิ
(กราบแล้ว อาราธนาศีล)

อาราธนาศีล ๕

มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม

ทุติยมฺปิ มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม

ตติยมฺปิ มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม.

อาราธนาปริตร

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพทุกฺขวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพภยวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพโรควินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ.

อาราธนาเทศน์

ถ้าจะมีเทศน์ในเวลาใกล้เคียงในงานเดียวกัน ในเวลาพระจะสวดมนต์ไม่ต้องอาราธนาศีล พระเทศน์ท่านจะทำหน้าที่ให้ศีล ดังนั้น ในตอนสวดมนต์จึงอาราธนาเฉพาะปริตร

คำอาราธนาธรรม (เทศน์)

พฺรหฺมา จ โลกาธิปตี สหมฺปติ
กตฺอญฺชลี อนฺธิวรํ อยาจถ
สนฺตีธ สตฺตาปฺปรชกฺขชาติกา
เทเสตุ ธมฺมํ อนุกมฺปิมํ ปชํ.

ฟังเจริญพระพุทธมนต์

เมื่อพระเจริญพระพุทธมนต์ (งานมงคล) หรือสวดมนต์ (งานอวมงคล) ถึง **พาหุํฯ** เจ้าหน้าที่เตรียมอาหารจากครัวมาถวายพระ ถ้ามีข้าวควรถวายถาดข้าวพระพุทธก่อน ถาดข้าวพระพุทธควรมีผ้าขาวรอง แล้วกล่าวคำบูชา

คำบูชาข้าวแด่พระพุทธเจ้า

อิมํ สูปพฺยญฺชนสมฺปนฺนํ สาลีนํ โภชนํ อุทกญฺจ วรํ พุทฺธสฺส ปูเชมิ.
(ข้าพเจ้าบูชาเครื่องบริโภค แห่งข้าวสาลี พร้อมด้วยแกงกับและน้ำ อันประเสริฐนี้ แด่พระพุทธเจ้า)

คำลาข้าวพระพุทธเจ้า

เสสํ มงฺคลํ ยาจามิ (ข้าพเจ้าขอส่วนเหลืออันเป็นมงคล)

เมื่อพระฉันเสร็จ

เมื่อพระฉันภัตตาหารคาวหวานเสร็จ ยกออก ถวายของ (ไทยธรรม–ของทำบุญ) ถ้ามีปวารณา เขียนใบปวารณาว่า

ขอถวายปัจจัย ๔ อันสมควรแก่สมณบริโภค เป็นมูลค่าเท่าราคา..........บาท............สตางค์ ถ้าพระคุณเจ้าประสงค์สิ่งหนึ่งสิ่งใดเท่าในกำหนดนี้ โปรดเรียกกับไวยาวัจกรผู้รับมอบนั้น ตามประสงค์เทอญ.

ถ้าไม่เขียนต้องปวารณาด้วยปาก.

พระยถา–กรวดน้ำ–รับพร

พอพระขึ้นยถารีบกรวดน้ำ พอองค์ที่ ๒ รับสัพพีฯ หลั่งน้ำให้หมด พนมมือรับพร.

กรวดน้ำคำกลอน

กุศลกรรม ทำไว้ ในครั้งนี้
ขอยินดี น้อมจิต อุทิศให้
แด่............ แตกดับ ล่วงลับไป
ขอจงได้ "อนุโมทนา" สาธุเทอญ.

ถ้าเกรงว่าจะไม่ทันสัพพีฯ ก็ใช้บทนี้แก้ขัด ที่....... ไว้ใส่ชื่อผู้ที่จะอุทิศ.

ถวายผ้ากฐิน

(นะโม ๓ จบก่อน)

อิมํ ภนฺเต สปริวารํ กฐินทุสฺสํ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมํ สปริวารํ กฐินทุสฺสํ ปฏิคฺคณฺหาตุ ปฏิคฺคเหตฺวา จ อิมินา ทุสฺเสน กฐินํ อตฺถรตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอถวายผ้ากฐินกับทั้งบริวารนี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้ากฐินกับทั้งบริวารนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย รับแล้วจงกรานด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

ถวายสังฆทาน

(แบบเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ตนเอง)

(นะโม ๓ จบก่อน)

อิมานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ ภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้

ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ.

ถวายสังฆทาน

(แบบเพื่อมารดาบิดาและญาติทั้งหลาย)

(นะโม ๓ จบก่อน)

อิมานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ ภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากญฺเจว มาตาปิตุอาทีนญฺจ ญาตกานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ญาติทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ.

ถวายสังฆทาน

(แบบเพื่อมตกะ—ผู้ตาย)

(นะโม ๓ จบก่อน)

อิมานิ มยํ ภนฺเต มตกภตฺตานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ มตกภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ มตกานญฺเจว อมฺหากญฺจ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ **ชวนพิมพ์**

469 ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศน์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ

นายชวน ศรสงคราม ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2528 โทร. 2822114, 2810541